

Stanje evropskih voda

Splošni pregled

Varovanje in kakovost evropskih voda se izboljšujeta. Kot bo pojasnjeno podrobneje kasneje, je 30 let evropske zakonodaje skupaj z narodnimi in mednarodnimi pobudami za varovanje in izboljšanje vodnega okolja obrodilo sadove na mnogih področjih. Še vedno pa obstajajo področja, še posebno v povezavi s kmetijstvom, kjer napredek ni bil dosežen. Celo tam, kjer je bil napredek dosežen, ostajajo nekateri pereči problemi in posebna območja z bolj skoncentriranimi obremenitvami". Poudariti je treba tudi, da obstajajo za nekatera področja velike vrzeli v podatkovnih bazah, tako da je treba pridobljene zaključke jemati z rezervo.

Glede na to, kako pomemben vpliv ima kmetijstvo, bo pomembno spremljati kakšen učinek bo imela širitev EU na tem področju in na vodnih virih v novih državah članicah. Zaradi gospodarskega prestrukturiranja v devetdesetih letih so se obremenitve na vodno okolja večinoma zmanjšale, kakršnokoli bolj intenzivno kmetovanje po širitvi pa lahko ta trend spet preobrne.

Področja, kjer je bil dosežen napredek

Ekološka kakovost rek

Ekološka kakovost odraža učinke celotnega kemijskega ali fizičnega obremenjevanja biološkega sistema. Podatki o rekah iz 14 držav večinoma kažejo izboljšanje kakovosti rečne vode, vendar pa podatki na evropski ravni niso primerljivi. To stanje se bo izboljšalo, ko bo uveljavljanje okvirne direktive EU o vodah (2000/60/ES) napredovalo.

Onesnaževanje s fosforjem in s snovmi, ki porabljajo kisik

Nadzorovanje točkovnih virov onesnaževanja iz urbanih območij in industrije je močno pripomoglo k izboljšanju mnogih vodnih virov v Evropi. Izrazito opazno je zmanjšanje količine fosforja in organskih snovi v rekah in jezerih, kar je rezultat boljšega čiščenja komunalnih odpadnih voda, kot tudi uvajanja pralnih sredstev brez fosfatov in zmanjšanja uporabe fosfatnih gnojil v kmetijstvu.

S tem v zvezi je bilo tudi opaziti je bilo tudi upadanje rečnih emisij hranil v morja (še posebno v Severno in Baltiško morje), čeprav se to zaradi različnih razlogov (zapleteni fizični in kemijski odnosi, vrzeli v podatkih) ne odraža vedno nujno tudi v zmanjšanju koncentracij hranil v morjih.

Boljše ravnanje z odpadnimi vodami je pripomoglo tudi k izboljšanju kakovosti obalnih in celinskih kopalnih voda. Stopnja ujemanja z obveznimi EU standardi je večja od 90 %.

Onesnaževanje z nevarnimi snovmi

Onesnaževanje rek s težkimi kovinami in nekaterimi drugimi močno nadzorovanimi kemikalijami, ki so navedene v direktivi o nevarnih snoveh (76/464/EES), načeloma upada. O mnogih drugih onesnaževalih pa se ne da presoditi, ker je razpoložljivih podatkov premalo.

V zvezi s tem se je pojavilo upadanje obremenitev morskega okolja s težkimi kovinami in nekaterimi organskimi snovmi. Obstajajo tudi dokazi, da to upadanje vodij k zmanjšanju koncentracije teh snovi v morski bioti v evropskih morjih, čeprav so koncentracije teh snovi v školjkah in ribah ob ustjih velikih rek, kjer se v bližini nahajajo industrijski izpusti in pristanišča, še vedno višje, kot so sprejemljive za varno človeško prehrano.

Sedanje članice EU so zmanjšanje emisij nevarnih snovi dosegle predvsem z uvajanjem čistejših postopkov in tehnologij v industriji. Manj je tudi



izlivov nafte iz rafinerij in naprav na morju. V pristopnih državah pa so se izpusti emisij zmanjšali predvsem zaradi zaprtja neekonomičnih podjetij.

Problem, ki se je začel pojavljati je navzočnost snovi v površinskih vodah, ki motijo delovanje žlez z notranjim izločanjem. Več evropskih državah poroča o motnjah v spolnem vedenju vodnih živali.

Odvzem vode

Razen v jugozahodni Evropi, se je skupni odvzem vode v zadnjem desetletju zmanjšal. Večina sektorjev je zmanjšala porabo vode z ukrepi kot so povečevanje ponovne uporabe vode in izboljšanje učinkovitosti naprav. Vpliv je imelo tudi povišanje cen vode.

Izlivi nafte

Čeprav obstajajo velike razlike med posameznimi leti, je število izlivov nafte iz plovil drastično upadlo v devetdesetih letih, kar je verjetno treba pripisati uvajanju plovil z dvojnimi trupom in izboljšavam na področju navigacije.

Informacije

V zadnjih osmih letih je uveljavljanje Eurowaternet –a (mreže, ki zbira podatke in informacije o vodah, ki jo usmerja EEA) privedlo do opaznega izboljšanja na področju informiranosti o evropskih vodah.

Področja, kjer ni napredka

Onesnaževanje z nitrati

Onesnaževanje z dušikom, predvsem iz kmetijstva, ostaja nespremenjeno. Ob tem ko so se zmanjšali izpusti iz točkovnih virov onesnaževanja, so se postali relativno bolj pomembni doprinosi iz kmetijstva.

Koncentracije v rekah so ostale v devetdesetih letih relativno nespremenjene in so najvišje v zahodnoevropskih državah z najbolj intenzivnim kmetijstvom. Tudi koncentracije hranil v morjih so v glavnem ostale nespremenjene.

Na voljo ni nobenih dokazov o spremembah koncentracij nitratov v podzemnih vodah. Meje vrednosti nitratov v pitni vodi so presežene v približno eni tretjini podzemnih voda, kjer so podatki na voljo. Nitrati v pitni vodi so splošni evropski problem, zlasti ko gre za vodo iz plitvih vrtin.

Odvzem vode za namakanje, energijsko rabo in turizem

Zaznati je bilo rahlo povečanje uporabe vode v kmetijstvu, kot npr za namakanje v jugozahodni Evropi, kakor tudi pri uporabi vode za proizvodnjo energije v ne-sredozemskih pristopnih državah. Pomembno in verjetno naraščajočo obremenitev za vodne vire v mnogih območjih južne Evrope pa predstavlja turizem.

Prekomerni odvzem vode ostaja glavni problem na obalnih območjih in otokih v Sredozemskem morju, kjer so viri pitne vode prišli v stik z morsko vodo.

Pesticidi

Pesticidi iz kmetijstva se pojavljajo v površinskih in podzemnih vodah ter v pitni vodi na zaskrbljujoči ravni. Ker podatki o mnogih problematičnih snoveh niso na voljo, se trendov ne da napovedati.

Literatura:

Evropske vode: Ocena na podlagi kazalcev. Povzetek, i, EEO, Kopenhagen

Europe's water: An indicator-based assessment, topic report No 1/2003, EEO, Kopenhagen

Sporočila EEA so kratke, lahko berljive uvodne predstavitve tekoče okoljske problematike in temeljijo na najnovejših razpoložljivih informacijah. Sporočila so na voljo na spletni strani EEA: www.eea.eu.int

